

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2015. gada 11. martā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneses Kristīne Krūma un Sanita Osipova,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] un [..] (turpmāk – pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 25/2015),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma „Par valsts pensijām” 37. panta trešo daļu (turpmāk arī – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 89. un 110. pantam.

2. Apstrīdētā norma nosaka: „Pensijas saņēmēja nāves gadījumā pārdzīvojušajam laulātajam, pamatojoties uz viņa pieprasījumu, piešķir un izmaksā vienreizēju pabalstu mirušā laulātā divu pensiju apmērā. Tiesības uz vienreizējo pabalstu ir tad, ja mirušā laulātā nāves dienā pārdzīvojušais laulātais ir vecuma, invaliditātes vai izdienas pensijas saņēmējs un nāve iestājusies pēc 2007. gada 1. janvāra. Tiesības uz pabalstu ir, ja tas pieprasīts sešu mēnešu laikā no mirušā laulātā nāves dienas.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;

- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Savukārt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesas kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu un sestās daļas 1. punktu pieteikuma iesniedzējiem ir jānorāda viņu pamattiesību aizskārums. Proti, jāpamato, ka apstrīdētās normas tieši viņiem rada Satversmē noteikto pamattiesību aizskārums.

No pieteikuma izriet, ka pieteikuma iesniedzēji atrodas reģistrētā laulībā un šobrīd saņem vecuma pensiju. Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka viņu pamattiesības, iespējams, tiks aizskartas nākotnē viena laulātā nāves gadījumā (proti, vīra nāves gadījumā).

Satversmes tiesas praksē ir pausta atziņa, ka pamattiesību aizskārums var būt arī nākotnē sagaidāms vai potenciāls (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 22. februāra sprieduma lietā Nr. 2001-06-03 secinājumu daļas 2.4. punktu un 2002. gada 20. maija spriedumu lietā Nr. 2002-01-03*). Vienlaikus Satversmes tiesa ir norādījusi, ka tiesību normā ietverts aizliegums vai imperatīva prasība nav pietiekams pamats, lai uzskatītu, ka pamattiesību aizskārums potenciāli radīsies nākotnē, un atzītu personai tiesības iesniegt konstitucionālo sūdzību. Potenciāls pamattiesību aizskārums var būt pamats lietas ierosināšanai un izskatīšanai pēc būtības tikai tādos gadījumos, kad likumā paredzētās nelabvēlīgās sekas, kas personai iestātos tiesību normas piemērošanas gadījumā, radītu tai būtisku kaitējumu (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 23.2. punktu*).

Satversmes tiesas kolēģija katrā individuālā gadījumā konstatē šāda aizskāruma esamību un noskaidro, vai ir pamats ierosināt lietu un pēc būtības izvērtēt personas prasījumu.

Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka apstrīdētās normas piemērošanas gadījumā pārdzīvojušais laulātais saņemtu tikai vienreizēju pabalstu mirušā laulātā divu pensiju apmērā, tādējādi netiktu nodrošinātas vienlīdzīgas tiesības uz laulības laikā iegūtajām abu laulāto pensijām. Turklāt ar apstrīdētās normas piemērošanu varētu tikt radītas nelabvēlīgas sekas nākotnē, jo vīra nāves gadījumā sieva saņemtu tikai vienreizēju pabalstu, kā rezultātā ar saviem ikmēneša ienākumiem kļūtu par trūcīgu personu.

Jāņem vērā, ka apstrīdētās normas piemērošana ir atkarīga no vairākiem apstākļiem, proti, pastāv iespējamība, ka apstrīdētā norma nemaz netiks piemērota, kā arī ir iespējamās situācijas, kad ar apstrīdētās normas piemērošanu nerastos pieteikuma iesniedzēju norādītās nelabvēlīgās sekas. Tādējādi nav pamata atzīt, ka apstrīdētā norma tiks piemērota pieteikuma iesniedzējiem, un vai tā patiešām radīs pieteikuma iesniedzējiem būtisku un nenovēršamu pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to iesniegtais pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas, kā arī 19.² panta sestās daļas 1. punkta prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] un [...] pieteikuma (pieteikums Nr.25/2015).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš